Num: 69.

GAZETA WARSZAWSKA.

W SOBOTĘ DNIA 27. SIERPNIA ROKU 1774.

Z Warszawy dnia 27. Sierpnia.

Dnia onegdayszego, koło pułnocy, na *Bielinie* przy ulicy *iasney*, wszczął się pożar i Dworek ieden w popioł obrócił. Około tegoż prawie czasu znowu Wisła przybierać znacznie i zalaniem mieysc nadbrzegowych grozić zaczeła: ale iuż tey nocy znacznie woda opadła, i rzeka do swego się wraca koryta.

Z FRANCYI.

Z Paryża dnia 22. Lipca.

Lubo w *Wersalu* w Gabinecie ś. p. Krola Imci mało znalazło się gotowych pieniędzy; cztyry iednak szufladki napeł-

nione były Wexlami na Banki *Londyńſki*, *Amſterdamſki*, *Wenecki* i *Genueńſki* : co wielką ſummę wynoſić ma.

Król Imć widząc wielką liczbę kſiąg, wolnemi zdaniami przeciwko Religii, Cnocie i Zwierzchności zarażonych, naradzał ſię w tym z Hrabią *de Maurepas*, dla zabieżenia złemu tak wielkiemu. Pomieniony Hrabia odkrył iedno (między innemi) źrzódło, z ktorego to złe codziennie prawie wypływa. Wielka liczba dziś znayduie ſię uczonych a ubogich ludzi; którzy z kąd inąd nie opatrzeni, z ſamych ſwych kſiąg żyć muſzą. Zepſowany zaś oż nader dziś lud, zdrowe w kſięgach nauki odrzuca, a rozwięzłe chwyta i rozkupuie. Nie ieden przeto Literat ubogi, nędzą przyciśniony, nie to co dobre, ale co popłatne, wydawać muſi. Mieć gromadę Literatów w ſposob do życia nie opatrzonych, toż ſamo ieſt co trzymać żołnierzy nie płatnych: ci w cudzych polach, tamci w cudzych umyſłach, wiele ſzkody narobić muſzą. Byłaby więc pożyteczna rzecz, (mówił daley pomieniony Hrabia) odłożyć corocznie kilkakroć ſto tyſięcy na penſye dla uczonych a ubogich ludzi; inaczey nic ich nie powściągnie od ſzkodliwych kſiąg wydawania, kiedy z nich tylko iedynie żyć mogą. Niedba Szynkarz, że przez zbyteczne używanie w domu iego napoiu, wielu idzie do truny: byleby mu dobrze płacili za iego trunki.

Z Paryża dnia 4. Sierpnia.

Nigdy ſzczepienie Oſpy nie było w tey wziętości, iako ieſt dziſiay, gdy ſię na Królu Imci i Xiążętach Braciach iego ſzczęśliwie powiodło. Cała okolica *Paryſka* pełna ieſt tych, którzy ſobie oſpę ſzczepić każą. Z tym wſzyſtkim liſty niektóre odebrane z *Florencyi* oſtrzegaią nas, że ſzczepienie oſpy barzo młodym dzieciom, nieieſt bez niebeſpieczeńſtwa: Bo gdy Arcy-Xiążęciu *Albrechtowi*, naymłodſzemu z ſynów Arcy-Xiążąt *Toſkańſkich*, ſiedmioletniemu dopiero dziecięciu, oſpę zaſzczepiono; na onym mieyſcu, na którym uczyniono incizyę, puchlina ſię wdała, z którey wpadszy w gwałtowną gorączkę, umarł dnia 22. przeſzłego mieſiąca.

Imć *X. Doria*, Nuncyuſz od *Stolicy Apoſtolſkiey* u naſzego

Dworu, bawi się nieprzerwanie w *Awenionie;* a zaś Imć X. *Durini* mianowany Prezydentem *Awenionskim*, tu się znayduie. Ieśli mamy wierzyć listom z *Rzymu* pisanym, może ten Prałat ztąd iuż nie wyiedzie, ale na *Nuncyuszostwo* po Imci Xiędzu *Dorya* u nas nastąpi: tego zaś na obiętym Rządzie w *Awenionie* zostawić maią.

Gdy *Hiszpania* była niegdy Prowincyą *Rzymską*, Rzeczpospolita pomieniona wielkie zbierała pożytki z znayduiących się w tym kraiu złotych i srebrnych kruszców; a iako pisze *Strabon*, podatek od *Katona* włożony na ich dobywanie, nayobfitszym był źrzódłem wpływaiących do skarbu pieniędzy. Z czasem wynalezione w *Perou* nowe miny, wyrugowały z pamięci dawne bogactw źrzódło. Dziś iednak dowiaduiemy się, że Towarzystwo pewne z *Francuzow* i *Hiszpanow* złożone, z pozwoleniem Dworu *Madryckiego*, zaczeło szukać i dobywać żył znayduiących się w górach *Asturyi;* co się udało nad nadzieię, i więcey w dawnych minach znalezli bogactw, aniżeli mniemali. Wiele teraz sprowadzaią z tąd ludzi zdolnych, tak do kopania min, iako i do oddzielania metalow: to iednak znacznego kosztu potrzebuie, ponieważ są mocno opuszczone i zaniedbane. Do dawnych domowych min znowu wracamy się; któremiśmy przed tym wzgardzili, zapatruiąc się na inne, chociaż dalekie, ale nowe. Lepiey było tak z nowych korzystać, żeby się i dawne nie rozrzucały. Nie rychło idziemy nazad do dawnego, przeto dobrze przypłacić musiemy: łacniey albowiem było rzecz rozpoczętą utrzymać, aniżeli zaniedbaney i zarzuconey znowu dobywać.

Z ANGLII.

Z Londynu d. 29. Lipca.

Gdy się tu u nas dowiedziano, że Cesarzowa Ieymć wydała wyrok pozwalaiący wywożenie zboża z portow *Flandryi;* natychmiast nasi Kupcy, liczne tam powysyłali do ładowania okręty. Z tey okoliczności, spodziewaliśmy się że cena zboża zmnieyszy się u nas; ile że niepłacili drożey, iak cwierć po 34. *Chelins:* przewiezienie zaś, nad 4 *Sze-*

lins od cwierci wynosić nie miała. Ale tę nadzieię naszą, zatruła na tych miast chciwość i nieludzkość Samokupczących czyli *Monopolistow*; bosmy się dowiedzieli że ci składaiąc ten towar w *Douvres*, przedawali go po 55. *Chelins*. Ten postępek, i inne złe zwyczaie, przywiodły iednego gorliwego Obywatela, że wydanym na iaw pismem zalecił przyszłemu Parlamentowi ustanowienie następuiących praw.

„ I. Aby ci, co się wzbogacili w *Indyach Wschodnich*, „ czwartą część zysków swoich oddawali na wypłacenie „ długów Narodowych.

„ II. Aby Samo-Kupstwa „ czyli *Monopolia* wszelakie, „ miane były za występek gardłowy.

„ III. Aby Zwierzynce i „ mieysca do polowania, odmienione były na pola rodzayne.

„ IV. Aby wyznaczone były nagrody dla tych, którzyby iak naywięcey ryb nałowili i iak naytaniey one „ sprzedawali.

„ V. Aby cła na rzeczy do „ wyżywienia potrzebne, „ zniesione były, a natomiast „ aby były podatki na wszystkie zbytki i próżności.

„ VI. Aby Lądowe Woyska zmnieyszone, a Morskie „ siły powiększone były.

„ VII. Aby przekonani o „ występek przeciw dostoieństwu Królewskiemu, zkazowani byli na cięszkie i ustawiczne prace przez całe życie swoie. „

Wedle doniesienia uczynionego od Hrabi *de Sandwich*, siły nasze Morskie składaią się z 400 okrętów iuż uzbroionych, iuż ieszcze nie uzbroionych; licząc razem z woiennemi, tak przewozowe okręty, iako też fregaty i korwety.

Towarzystwo *Kupiecko-Indyiskie* w tym Roku 14. tylko okrętow ma wysyłać do *Azyi*. Już prawie niewątpliwa rzecz iest, że gdy wypłynie czas w przywileiu temu Towarzystwu nadanym wymieniony, tedy to Towarzystwo zupełnie ustanie; a handel *Indyiski* powszechnie stanie się wolnym całemu Narodowi. W tym razie Korona odziedziczy wszystkie nabycia *Towarzystwa Indyiskiego*, zapłaciwszy mu wartość ich.

Num: 69.

SUPLEMENT
DO GAZETY WARSZAWSKIEY.

W SOBOTĘ DNIA 27. SIERPNIA ROKU 1774.

Z Stokolmu dnia 22. Lipca. Król Imć sam utrzymuie wſzelkie korreſpondencye tak kraiowe iako i zagraniczne, ſkoro tylko odiachał Hrabia *de Scheffer*; któremu pozwolił Król Imć wyiachać *do Locka* dla używania wód. Dnia iutrzeyſzego wyiachać ma naſz Monarcha do *Eckholmſund*, z tamtąd zaś ma ſię udać do *Locka*, potym do *Gripsholm*, a w pół Września do *Schonen* na popis Woyſk. Powrótu Królewſkiego do tey Stolicy nieſpodziewamy ſię prędzey, iak przy końcu ieſieni; bo ſłychać nawet, że z *Schonen* ma iechać do *Kopenhagi*.

Baron *de Widman* Miniſter Pełnomocny Ceſarſkiego, i Hrabia *de Zinzendorff* Poseł *Saſkiego* Dworow, dnia onegdayſzego mieli audyencyą u Króla Imci z pożegnaniem, i obadwa za pozwoleniem ſwych Dworów oddalili ſię na czas ztąd do ſwoich kraiów, dla ſpraw ſwych domowych. Pan *Roſlin*, Malarz Francuſki, Kawaler Orderu *de Vasa*, przybył tu; ztąd zaś ma ſię udać do *Petersburga*, gdzie dla malowania Portretow całey Familii Imperatorſkiey wezwany ieſt.

Z Neapolu dnia 23. Lipca. Liſty z *Sycylii* dnia 9. tego mieſiąca tu do nas piſane, oznaymiły nam, że Parlament Króleſtwa *Sycylyiſkiego* na ten raz nakazany w *Ceſalu*, zakończył już tam poſiedzenia ſwoie, i że Margrabia *Fogliani* Vicerey *Sycylyiſki* już z tamtąd wyiachał do *Meſſiny*; z kąd dzień na dzień tu ſię go ſpodziewamy. Dnia 10. tego mieſiąca w *Palermie* obwołany ieſt powſzechny *pardon*, od Króla

Imci pozwolony Obywatelom tamecznym, za wszelkie bezprawia, aż do końca ostatniego Września popełnione; tak dalece, że teraz w całym tym Królestwie zupełna spokoyność kwitnie, ile gdy wszyscy poddani wskróś są przeięci wdzięcznością iak nayżywszą ku Królowi swemu, za okazaną tak wielką iego ku sobie litość.

Z Londynu dnia 2. Sierpnia. Ponieważ w *Kanadzie* od Dworu tuteyszego dana iest zupełna wolność obrządkom *Religii Katolickiey*, i upewnione bespieczeństwo dawnym *Missyonarzom Jezuickim*; znaczna tych Missyonarzów liczba tam się ztąd wybiera, dla utrzymania i dalszego rozkrzewienia Wiary Swiętey w owych dzikich ieszcze *Ameryki pułnocney* kraiach.

Kupcy nasi, maiący swoie summy na *Sląsku* ubespieczone, nieprzestaią uczęszczać do Hrabi *Malzahn* Posła *Pruskiego*, prosząc tego Ministra, aby im się postarał albo o wyliczenie summ, albo przynaymniey o płacenie od nich Prowizyi.

Z Frankfortu dnia 6. Sierpnia. Xiążę panuiący *d'OEttingen-Wallerstein* ma sobie wkrótce zaślubić Xiężniczkę *Maryą, Teressę, Karolinę, Ludwikę*, Córkę starszą Xiążęcia *de la Tour & Taxis.* Xiężna *Elżbieta Albertyna de Schwartzboug*, Wdowa, z Domu Xiążąt *d'Anhalt*, w Roku życia swego 82. z tym się pożegnała światem, w miesiącu przeszłym, w *Arnstadt* w *Turingii.*

Z Wiednia dnia 27. Lipca. *Suleiman Effendi* Minister od Porty dziś po południu miał audyencyą z pożegnaniem u Cesarza Imci. Feld-Marszałek Hrabia *de Haddick* mianowany Prezydentem woiennym od Cesarstwa Ichmościów, tu stanąwszy, prezentowany był dnia wczorayszego Osobom do Departamentu rady woyskowey należącym, przez Xiążęcia *de Kevenhuller* Wielkiego Mistrza Dworu Cesarskiego. Że zaś Pałac wyznaczony dla pomienionego Hrabi i dla całey Kancellaryi Woyskowey, nie iest ieszcze wygotowany, tym czasem więc stanął w *Stalbourg*, gdzie też i posiedzenia swoie Rada Woyskowa teraz odprawuie. Hrabia *de Scarnassis* Poseł extraordynaryiny Króla Imci *Sardyńskiego*, w ostatnią niedzielę miał pierwszą audyencyą u Cesarza Imci i Cesarzo-

wey *Królowey* Ieymci; Hrabia zaś *de Morabel*, który dotąd ten Urząd przy Dworze naszym sprawował, teraz zaś mianowany iest Ministrem Króla Imci *Sardyńskiego* na Seym *Ratyzboński*, tegoż dnia pożegnał Cesarstwo Ichmć.

Z Kolonii dnia 9. Sierpnia. Pan *Hesborn* Poseł od *Angielskiego* do Elektorskiego *Saskiego* Dworu, dnia 7. tego miesiąca przeieżdzał tędy.

Listy z *Włoch* dnia 30 miesiąca przeszłego pisane, doniosły nam następuiące wieści: Xiężna *Elżbieta d'Este* w nieuleczoney chorobie swoiey iuż od wszystkich Lekarzów iest opuszczona. Hrabia *Griffic*, maiący Kommendę w *Placencyi*, złożony iest z Urzędu swego z rozkazu Dworu *Parmeńskiego*: czego przyczyna wiadoma nie iest; sam ten Hrabia poiachał usprawiedliwiać się u Dworu swego.

Król Imć *Sardyński*, każdą kompanią w woysku swoim, we wszystkich Regimentach swoich, 15. ludzmi powiększyć; wszystkie zaś fortece *Piemontskie* naprawować rozkazał.

Do *Tulonu* przyszedł rozkaz, aby tam oporządzono Eskadrę z dwu okrętow woiennych i trzech fregat składaiącą się; niewyiawiaiąc iey zamierzenia. Z tąmtąd także maią być wysłane dwie *Quebcki do Korsyki*, dla zabrania wniewolę zagarnionych Malkontentow pod *Niolo* i *Rotino*, z herszem ich, i przewiezienia ich do *Francyi*. Kardynał *Conti*, z *Lizbony* przybył do *Madrytu*; gdzie od Dworu barzo mile przyięty iest. Rozumieią tu że ma sobie zlecone od Oyca S. niektóre wielkiey wagi sprawy, dla których przy Dworze *Hiszpańskim* zostanie.

Z Kadix do *Ferroli* wysłano kilka batów wyznaczonych do *Ameryki*.

DONIESIENIE z WARSZAWY DNIA 27. SIERPNIA.

Znayduie się u Michała Grölla J. K. Mci Bibliopoli w Marywilu Num: 19. pod znakiem Poetow. (1.) *Description des Arts & Métiers faites ou aprouvés par Messieurs de l'Academie Royale des Sciences à Paris fol: fig.* 1774 *Nro* 73. *Exploitation*

des Mines de Charbon de Terre seconde partie, troisieme lection fl. 54. Nro 74. Fabrique d'Etofle de Soie 3. & 4. section fl: 30. Bonrelier & pellier fl. 36. Nro 76. Peinture sur verre & la Vitrerie fl. 48. (2.) *Tutte l'Opere di Nicolo Machiavellé : con una prefacione de Giuseppe Baretti Tomi III.* 4to maj: *in Londra 1772* (la grande & superbe édition) *fl. 250.* (5.) *Voyage fait par ordre du Roy en 1768 & 1769 à differentes parties du Monde &c. contenant 1.) le journal des Horloges marines &c. 2.) le journal de la navigation, un examen critique de plusieres Cartes publieés au dépôts des plans & journaux de la Marine; avec une Carte générale de* l'Océan Occidental *& des cartes partioulieres des Isles* Canaries, *du* Cap-vert *& des* Azotes, *dresseés sur des nouvelles observations publie par ordre du Roy par M. d'Eveux de Fleurieu II. Tomes fig:* in 4to *Paris 773 fl. 74.*

....

P. Dumeśnil *strawiwszy 25. lat na edukowaniu Paniąt w Polszcze i na Rusi, zaczął od sześciu miesięcy dla młodych dzieci maiących lat 5. lub 6. albo i więcey dawać wychowanie. Uczy ięzykow Francuskiego, Niemieckiego, Polskiego, Włoskiego, początkow pisania, Aritmetyki, Geografii, Historyi, fektowania i tańcu: uczy także ięzyka Łacińskiego tych, ktorych widzi do tey nauki sposobnych, dostarcza także Metrow do Muzyki rożnych instrumentow według każdego żądania.*

Oprocz tych pożytkow, naywięcey starania przykłada do nakłonienia do dobrego serca swoich uczniow, do zaszczepienia w nich cnoty i sentymentow, ktore czynią poczciwym człowiekiem i dobrym obywatelem.

Ichmość Panowie Młodzi są tam utrzymywani w naywiększey czystości, i wikt maią bardzo dobry, osobliwsze zaś maią staranie o tych, ktorzy mogą zachorować, i dom także w ktorym mieszka na ulicy Swiętego Krzyża *na Bielinie u Pana* Straws *Hafciarza J. K. Mości, iest położony w naylepszym powietrzu, z ogrodem miłym dla wygody i rekreacyi swoich uczniow.*

Tenże łatwo się o pensye zgodzić może, ktory nic nieopuszcza, czymby sobie mogł zasłużyć na łaskę u Rodzicow, i na przychylność u swoich uczniow.